

Rosella Postorino

Degustătoarele

Traducere din limba italiană de Beatrice Cristina Baciu



Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Laurentiu Dulman

Design și ilustrație copertă: Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Mirela Voicu

Corectură:
Rodica Crețu
Irina Mușătoiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POSTORINO, ROSELLA
Degustătoarele / Rossella Postorino ; trad. din italiană de Beatrice Baciu. -
București : Editura Trei, 2020
ISBN 978-606-40-0740-7

I. Baciu, Beatrice (trad.)

821.131.1

Titlul original: Le Assaggiatrici
Autor: Rosella Postorino

Copyright © 2018 by Rosella Postorino

Copyright © Editura Trei, 2020
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-0740-7

Un om poate trăi doar
uitând complet că este ca toți ceilalți.

Bertolt Brecht, *Opera de trei parale*

1.

Am intrat pe rând. Așteptaserăm ore întregi afară, în picioare pe hol, și simțeam nevoia să stăm jos. Camera era mare, cu pereti albi. În centru, o masă lungă din lemn întinsă deja pentru noi. Ne-au făcut semn să luăm loc.

M-am aşezat și am rămas aşa, cu mâinile încrucișate pe burtă.

În fața mea, o farfurie de porțelan alb. Îmi era foame. Celelalte femei s-au aşezat în liniște. În total, eram zece.

Unele stăteau drept și grațios, cu părul prinț în coc, altele se uitau în jur. Fata din fața mea își smulgea pielilele de la unghii, mărunțindu-le apoi cu dinții. Avea obrajii moi, pătați de cuperoză. Îi era foame.

La unsprezece dimineața, eram deja flămânde. Nu din cauza aerului de țară sau a călătoriei cu autobuzul. Golul acela din stomac era frică. De ani întregi ne era foame și frică, iar când aroma mâncărilor ne-a ajuns sub nas, simțeam pulsul bătând în tâmpale și aveam apă în gură. M-am uitat la fata care avea cuperoză. Era stăpânită de aceeași dorință.

Fasolea verde fusese gătită în unt topit. Nu mai mâncasem unt de la nunta mea. Mă ustura nasul de la aroma ardeilor copți, aveam farfurie plină ochi și nu făceam altceva decât să mă holbez la ea. În farfurie fetei din fața mea, în schimb, era orez cu mazăre.

„Mâncăți!”, ni s-a spus din colțul încăperii, pe un ton ce părea puțin mai mult decât o invitație, ceva mai puțin decât un ordin.

Puteau să vadă pofta în ochii noștri. Gurile deschise, respirația accelerată. Am ezitat. Nimeni nu ne-a urat poftă bună, aşa că poate încă mai aveam timp să mă ridic, să mulțumesc, găinile au fost generoase în această dimineață, un ou este suficient pentru mine astăzi.

Am numărat din nou comesenele. Eram zece, deci nu era Cina cea de Taină.

„Mâncăți!”, ni s-a repetat din colțul încăperii, dar eu înfulecasem deja o păstorie și îmi simteam sângele cum urcă și coboară din cap până în picioare, simteam bătăile inimii domolindu-se. Ce festin mi-ai pregătit! Ardeii ăștia sunt atât de dulci! Un ospăț pentru mine — o masă de lemn, nici măcar o față de masă deasupra, porțelan de Aachen și zece femei. Dacă am purta văl, am arăta ca niște călugărițe. Cantina călugărițelor care au făcut jurământ de tacere.

La început, am luat câțiva dumicați, ca și cum nu am fi fost obligate să înghițim tot, ca și cum am fi putut refuza această mâncare, acest prânz care nu era pentru noi, care ni se cuvenea întâmplător, după cum tot întâmplător eram vrednice să ne așezăm la masa lui. Apoi însă mâncarea a început să alunece pe esofag, ajungând în acea gaură, în stomac, și cu cât îl umplea mai mult, cu atât gaura se lărgea, cu atât strângeam mai tare furculitele. Ștrudelul de

mere era atât de bun, încât brusc mi-au dat lacrimile. Atât de bun, încât băgam în gură bucăți din ce în ce mai mari, înghițindu-le una după alta, până când am dat capul pe spate și mi-am tras sufletul sub ochii inamicilor mei.

Mama obișnuia să spună că, atunci când mănânci, te lupti cu moartea. A spus asta chiar înainte de Hitler, când mergeam la școala elementară numărul 10 din Braunsteingasse, în Berlin, iar Hitler încă nu exista. Îmi lega funda la șorțuleț și îmi dădea ghiozdanul, spunându-mi să fiu atentă când mănânc la prânz, să nu mă îneac. Acasă, aveam prostul obicei de a vorbi non-stop, chiar și cu gura plină; trăncănești prea mult, îmi spunea, iar eu mă îneacam, tocmai pentru că mă făcea să râd tonul acela dramatic, metoda ei educațională bazată pe amenințarea cu dispariția. De parcă fiecare gest de supraviețuire ne-ar expune pericolului de moarte. Viața era periculoasă, lumea întreagă — o ambuscadă.

După ce am terminat de mâncat, s-au apropiat doi soldați SS. Femeia din stânga mea s-a ridicat de pe scaun.

— Stai jos! Așază-te la loc!

Femeia a căzut înapoi pe scaun ca și cum ar fi fost împinsă.

Una dintre cozile împletite și răsucite în formă de melc în părțile laterale ale capului i s-a desprins din agrafă, legânându-se ușor.

— Nu aveți voie să vă ridicați! Veți rămâne aici, așezate la masă, până la noi ordine. În liniște!

Dacă mâncarea era contaminată, otrava avea să intre rapid în sânge.

Soldatul SS ne-a analizat pe fiecare în parte, pentru a ne testa reacțiile. Nu am scos niciun sunet. Apoi i s-a

adresat din nou femeii care se ridicase. Purta un *Dirndl*¹, poate în semn de respect.

— O oră va fi suficient, stai liniștită! i-a spus. După o oră, veți fi libere să plecați.

— Sau moarte, comentă o camaradă.

Am simțit cum mi se strânge cutia toracică. Fata care avea cuperoză și-a îngropat fața în palme, înăbușindu-și suspinele.

— Încetează! șuieră bruneta de lângă ea.

Dar deja plângneau și celelalte precum crocodilii sătui. Poate că era un efect al digestiei.

Am spus în șoaptă:

— Pot să te întreb cum te cheamă?

Fata care avea cuperoză nu și-a dat seama că vorbeam cu ea. Am întins brațul și i-am atins mâna. S-a întors, uitându-se la mine cu o expresie de neroadă. Îi plesnișeră toate capilarele.

— Cum te cheamă? am repetat.

Neștiind dacă are voie să vorbească, fata s-a uitat la soldații din colțul încăperii, dar erau distrași. Era aproape douăsprezece și dădeau semne de oarecare toropeală. Poate că nu erau cu ochii pe ea.

— Leni, Leni Winter? a mormăit ea, ca și când ar fi fost o întrebare, dar era numele ei.

— Leni, eu sunt Rosa, i-am spus. În curând vom merge acasă, o să vezi.

Leni abia trecuse de vîrstă adolescentei. Îți puteai da seama după coapsele ei dolofane. Avea fața uneia pe

care nu o atinsese nimeni într-un hambar, nici măcar în inerția epuizantă a sfârșitului recoltei.

În '38, după plecarea fratelui meu Franz, Gregor m-a adus aici, la Gross-Partsch, să-i cunosc părinții. Se vor îndrăgosti de tine, îmi spunea, mândru de secretara berlineză pe care o cucerise și care se logodise cu șeful, ca în filme.

A fost plăcută călătoria aceea spre est, în atașul motocicletei. *Spre est noi călătorim*, spunea cântecul. Îl auzeam în difuzoare, nu doar pe 20 aprilie. Ziua de naștere a lui Hitler era în fiecare zi.

Era prima dată când mergeam cu feribotul și plecam din oraș cu un bărbat. Herta m-a lăsat să dorm în camera fiului său, iar pe el l-a trimis să doarmă la mansardă. După ce părinții lui au mers la culcare, Gregor a deschis ușa și s-a furiașat în patul meu.

— Nu, am șoptit, nu aici.

— Atunci, hai în hambar!

Mi s-au umezit ochii.

— Nu pot, dacă ne vede mama ta?

Nu mai făcusem dragoste. Nu mai făcusem dragoste cu nimeni.

Gregor mi-a mânăgăiat buzele ușor, desenându-le conturul, apoi a apăsat cu vârful degetelor din ce în ce mai tare, până când mi-a dezvelit dinții, până când mi-a deschis gura, strecând înăuntru două degete. Le simțeam uscate pe limba mea. Aș fi putut să strâng maxilarul, să-l mușc. Gregor nici măcar nu se gândise la asta. A avut mereu încredere în mine.

Peste noapte, nu m-am putut abține, am urcat în mansardă și de data asta am fost eu cea care a deschis ușa. Gregor dormea. Mi-am apropiat buzele între deschise de ale sale, contopindu-mi respirația cu a lui, iar el s-a trezit.

¹ Rochie tradițională purtată la sărbători de femeile din Austria și Bavaria.
(N.r.)

— Voiai să știi cum miros când dorm? m-a întrebat zâmbind.
I-am strecurat unul, apoi două, apoi trei degete în gură, saliva umezindu-mi degetele. Asta era iubirea: o gură care nu mușcă. Sau posibilitatea de a mușca perfid, ca un câine care se întoarce împotriva stăpânului.

Purtam colierul cu pietre roșii, când, la întoarcerea cu feribotul, m-a luat pe după gât. Nu s-a întâmplat în hambarul părinților săi, ci într-o cabină fără hublou.

— Trebuie să plec de aici, a murmurat Leni.

Am auzit-o doar eu. Bruneta de lângă ea avea pomeți osoși, părul lucios și privirea aspră.

— Sss, am spus, mânăind mâna lui Leni.

De data asta nu s-a împotravit.

— Mai avem douăzeci de minute, aproape s-a terminat.

— Trebuie să plec de aici, a insistat ea.

Bruneta a privit-o pieziș.

— Chiar nu poți să taci, nu? a mustrat-o, dându-i un ghiont.

— Las-o în pace! am zis aproape urlând.

Soldații SS s-au întors spre mine.

— Ce se întâmplă?

Toate femeile s-au întors spre mine.

— Vă rog, a spus Leni.

Un soldat SS s-a apropiat de ea. A strâns-o de braț și i-a șoptit ceva la ureche. Ceva ce nu am auzit, dar care i-a schimonosit chipul până la desfigurare.

— Te simți rău? a întrebat un alt soldat.

Femeia în *Dirndl* a sărit din nou în picioare.

— Otrava!

S-au ridicat și celelalte, în timp ce lui Leni îi venea să vomite. Soldatul SS s-a îndepărtat la timp, pentru ca Leni să vomite pe podea.

Soldații au fugit afară, l-au strigat pe bucătar, l-au interogat.

Führerul avea dreptate, englezii încercau să-l otrăvească. Femeile se îmbrățișau, altele plângăreau cu față la perete, bruneta se învârtea de colo-colo cu mâinile în șolduri, scoțând un sunet ciudat pe nas. M-am dus la Leni și i-am ținut fruntea.

Femeile se țineau de burtă, dar nu aveau crampe. Își potoliseră foamea și nu erau obișnuite cu asta.

Ne-au ținut acolo mai bine de o oră. Au șters podeaua cu ziare și cu o cărpă umedă. A rămas în urmă o duhoare întepătoare. Leni nu a murit, doar s-a oprit din tremurat. Apoi a adormit cu capul pe masă, cu mâna într-o mea și cu obrazul lipit de braț, ca o fetiță. Îmi simteam stomacul strângându-se și bolborosind, dar eram prea obosită ca să mă agit.

Gregor se înrolase. Nu era un nazist. Nu am fost niciodată naziști. Când eram mică nu voiam să intru în *Bund Deutscher Mädel*². Nu îmi plăcea eșarfa neagră pe sub gulerul cămășii albe. Nu am fost niciodată o nemțoaică adevărată.

Când le-a fost clar că nu mai era niciun motiv de îngrijorare, soldații au trezit-o pe Leni, ne-au aliniat și ne-au condus către autobuzul care urma să ne ducă acasă. Stomacul meu nu mai bolborosea. Se lăsase cucerit. Corpul meu absorbise mâncarea Führerului. Mâncarea Führerului circula prin sângele meu. Hitler era în siguranță. Mie îmi era iarăși foame.

² Liga Fetelor Germane: organizație de tineret nazistă. (N.t.)

2.

Între pereții albi ai cantinei, în acea zi am devenit o degustătoare a lui Hitler.

Era toamna lui 1943, aveam douăzeci și șase de ani, cincizeci de ore de călătorie, șapte sute de kilometri parcursi. De la Berlin venisem în Prusia Răsăriteană, locul în care s-a născut Gregor, iar Gregor nu era acolo. Ca să scap de război, mă mutasem de o săptămână la Gross-Partsch.

Au venit neanunțăți cu o zi în urmă acasă la socrui mei, spunând că o caută pe Rosa Sauer. Nu i-am auzit, pentru că eram în curtea din spate. Nu auzisem nici măcar zgomerul mașinii care parcase în fața casei, dar văzusem găinile alergând spre coteț.

— Pe tine te caută, a spus Herta.

— Cine?

S-a întors fără să răspundă. L-am strigat pe Zart, dar nu a venit. Era un motan monden, dimineața pleca la plimbare prin sat. Apoi am urmat-o pe Herta, gândindu-mă la cine m-ar putea căuta. *Aici nu mă cunoaște nimenei, tocmai ce am ajuns. Oh, Doamne, s-a întors Gregor?*

— S-a întors soțul meu? am întrebăt-o.

Dar Herta era deja în bucătărie, cu spatele către ușa de la intrare, obturând lumina. Si Joseph era tot în picioare, cu o mână sprijinită de masă și corpul aplecat.

— Heil Hitler!

Două siluete umbrite au întins energetic brațul drept către mine.

L-am ridicat și eu, pășind peste prag. În bucătărie erau doi bărbați în uniformă gri-verzui. Umbra le întuneca fețele. Unul dintre ei a spus:

— Rosa Sauer!

Am dat din cap.

— Führerul are nevoie de dumneavoastră.

Führerul nu mă văzuse niciodată, și totuși avea nevoie de mine.

Herta și-a șters mâinile pe șort, iar soldatul SS a continuat să vorbească. Mi se adresa mie, se uita doar la mine, mă analiza minuțios: forță de muncă cu o constituție sănătoasă și robustă... Sigur, foamea mă subrezise puțin, sirenele din timpul raidurilor aeriene nocturne nu mă lăsau să dorm, pierdere a tot și a tuturor îmi distrusese ochii, dar fața era rotundă, părul era bogat și blond. Da, trebuie să vezi ca să crezi: o Tânără ariană, deja călită de război, produs național sută la sută, o achiziție excelentă!

Soldatul SS s-a îndreptat spre ușă.

— Vă putem oferi ceva? a întrebat Herta cu o întârziere impardonabilă.

Oamenii de la țară nu știu să întâmpine oaspeți importanți. Joseph și-a îndreptat spatele.

— Venim mâine-dimineață la opt, să fiți gata! a spus soldatul care până atunci tăcuse, îndreptându-se și el către ușă.

Soldații SS erau prea politicoși. Sau poate nu le plăcea cafeaua de ghinde prăjite? Dar poate mai era vin, o sticlă păstrată în pivniță pentru când se va întoarce Gregor. Ideea e că nu au ținut cont de invitația Hertei, tardivă, ce-i drept. Sau poate că nu voiau să se lase pradă viciului, își căleau corpul prin abstinенță. Viciul te face mai slab, iar ei aveau multă voință. Au strigat *Heil Hitler*, ridicând brațul spre mine.

Când mașina a plecat, m-am dus la fereastră. Dârile roților pe pietriș trasau drumul către condamnarea mea la moarte. M-am dus la altă fereastră, într-o altă cameră, alergând dintr-o parte în alta a casei, în căutare de aer, o cale de scăpare. Herta și Joseph mă urmăreau. *Vă rog, lăsați-mă să gândesc! Lăsați-mă să respir!*

După spusele soldaților SS, primarul fusese cel care mi-a menționat numele. Primarul unui sat îi știe pe toți, chiar și pe cei nou-veniți.

— Trebuie să găsim o cale!

Joseph și-a luat bărbia în pumn și o strângea ca și cum de acolo ar fi putut ieși soluția.

Să lucrezi pentru Hitler, să-ți sacrifici viața pentru el, nu asta făceau toți germanii? Dar că aș putea ingera mâncare otrăvită și să mor așa, fără să fiu împușcată sau în urma unei explozii, Joseph nu putea să accepte așa ceva. O moarte în surdină, în afara scenei. Aș fi murit ca un şobolan, nu ca un erou. Femeile nu mor ca eroii.

— Trebuie să plec.

Mi-am sprijinit capul de fereastră și, de fiecare dată când încercam să respire adânc, mă oprea un junghi în claviculă. M-am mutat la altă fereastră. Un junghi în coaste. Nu reușeam să respire.

— Am venit aici pentru un trai mai bun și, în schimb, risc să mor otrăvită.

Râdeam plină de resentimente. Le-o reproșam sociilor mei, ca și cum ei ar fi fost cei care le spuseseră numele meu soldaților SS.

— Trebuie să te ascunzi, a spus Joseph, să te refugiezi undeva.

— În pădure, sugeră Herta.

— Unde în pădure? Să mor de frig și de foame?

— Îți vom aduce noi de mâncare.

— Firește, a confirmat Joseph, nu te abandonăm.

— Și dacă vin să mă caute?

Herta s-a uitat la soțul ei.

— Tu crezi că o vor căuta?

— N-o să le pice bine, asta nu va...

Joseph nu se hazarda. Eram un dezertor fără armată. Eram ridicolă.

— Te-ai putea întoarce la Berlin, a propus el.

— Da, te-ai putea întoarce acasă, a repetat Herta, nu te vor urmări până acolo.

— Nu mai am casă la Berlin, ați uitat? Dacă n-aș fi fost constrânsă, n-aș fi venit niciodată aici!

Fața Hertei s-a contractat. Într-o clipă, depășisem limita decentei față de rolul fiecăreia dintre noi, față de puținele lucruri pe care le știam una despre celalaltă.

— Îmi pare rău, nu voi am să spun...

— Las-o baltă! mi-a tăiat-o scurt.

Am fost nepoliticoasă cu ea, dar în același timp deschisesem larg ușa încrederei dintre noi. Am simțit-o atât de aproape, încât aș fi vrut să mă agăț de gâtul ei și să strig: *Tineți-mă cu dumneavoastră, aveți grija de mine!*

— Și voi? am întrebat. Dacă vin și nu mă găsesc, se vor răzbuna pe voi.

— O să ne descurcăm, a răspuns Herta și a plecat.